מסורת הש"ם

יב א מייי פ״ו מהלי שבועות הלכה יב סמג לאוין רמא טוש״ע י"ד סימן רכח סעיף יב: ב עיי' מיי' שם בהשגות ובכ״מ:

נ ג מוש"ע שם סעיף ו: יד ד מיי׳ פ״ב מהלכות נדרים הל״ד סמג לאוין רמב טוש״ע י״ד סימן ריא סעיף א:

פירוש הרא"ש

קצרא. מכבס בגדים ומקלרן כדאמרי' בהגחל בתרא [ב"ק קיט:] קלרא שמיה וקלרא שקיל ליה: אין פותחין בנולד. דמאחר שאינו מנוי דלא מסיה אדנוחיה שיארנו דבר מסיק מדעמים שימוע דפור זה לא הויא חרטה לעקור הנדר מעיקרו: שביחי אמר מעיקור. שבירו אפיקורי דמצערי רבנן. מלערי מ״ח אחרים כי האי עובדא: ומי שרי. הדיין לעשות פתח מגוף הנדר ולא לפתוח ממקום אחר: ועלתה לרגל. שהיו מתקבלים לשמוע הדרשה ואף הנשים היו נוהגות מצוה לבוא שמה ולראות בכבודה של תורה:

מתני' רבי אליעזר בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבירו בו'. בגמ' מפרק לה: לא שמע ליה ולא אתא בהדיה. כיון שיודע שנטל נדרו: ואילו היה מתחרט על עיקר הנדר יאבד שכר תעניותיו שהתענה אם היה תוהא על הראשונות לפיכך לא היה מתחרט: 🔊 זיל לקילעך. לכניסת ביתך וכדאמרינן" אקילעא דבי ריש גלותא: פסח פיסחא לנפשים. לא שיתיר רב סחורה לעצמו דהא קי"ל [חגיגה י.] לא יחל דברו" הוא אינו מיחל אלא שמוא פתח שהיה יכול להיות ניתר בו: כל שהיא מפארת לעושיה. שהיא מוד עומה משובחת עד שהיא מפארת לאדם העושה אותה ותפארת לו מן האדם שהכל מקלסין אותו בה. והא רתח רב נחמן כלומר לא נדרתי על דעת שיכעוס רב נחמן שלא תהא דרך ישרה

שאכעים אותו וכי האי גוונא לא מיקרי נולד דשכיח דלירתח גברא רבה כרב נחמן על מי שנדר נדר חזק כל כך אדעתא דכל הני מילים: על דעתה דמלטערי רבנן. והאי לאו נולד הוא דשכיח: ומי שרי הכי. כלומר מי שרי לפתוח פתח שהנדר מוכיח הפך מאותו פתח שהרי כל עיקר הנדר לא היה אלא שאם תעבור על דעתו תחקר בהנחתו: אין והתניה מעשה בחחד. חלמה הפילו כי האי גוונא פתחינן. וא"ת ומאי מתמהינן מעיקרא ומי שרי הכי ומה בין זו לנדרי זרוזין דמתני' אדרבה היה לו לומר שהנדר מותר מאליו כהנך דמתניתין י"ל דלא דמי דנדרי זרוזין דמתני׳ אין פיו ולבו שוין של מוכר ולא של לוקח שוין שלעולם לא היה דעתו של מוכר שלא יפחות מן הסלע ולא דעתו של לוקח שלא יוסיף על שקל ומש״ה שרו אבל זה דעתו היה להדירה אם תעבור על תנאו ודעתו וכי האי גוונא לאו נדרי זרוזין מיקרו אלא דאיכא פתח שאילו היה יודע שתעבור על דעתו לא היה מדירה ובמתניתין נמי הא כתיבנא לעיל (כא. ד"ה גרסיון) שאם היו מוכר ולוקח מעמידין דבריהם חייל נדרייהו וכדמוכח בירושל׳ אלא דאפשר שאף במעמידין פותחין פתח לומר אילו היית יודע שהלוקח לא יתן בו סלע כלום היית נודר אם אמר לאו מתירין אותו וכדפתחינן הכא. וא"ת ומאי שנא מהרוצה שיאכל

והוו מצמערי רבגן משימשא למולא וממולא לשימשא ◊ (ל"א אדעתא דהכי אין כמה זימנין והון מצמערי רבנן משימשא למולא ומטולא לשימשא) אמר ליה בטנית בריה דאבא שאול בן בטנית מי נדרת אדעתא דמצערי רבנן מטולא לשימשא ומשימשא לטולא אמר לא ושריוה ר' ישמעאל בר ר' יוםי הוה ליה נדרא למישרא אתא לקמייהו דרבנן אמרו ליה נדרת אדעתא דהכי אמר להו אין נדרתא אדעתא דהכי אמר להו אין כמה זימנין כיון דחזא ההוא קצרא דמצמערי רבנן מחייה באוכלא דקצרי אמר אדעתא דמחי לי קצרא לא נדרי יושריה לנפשיה א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא האי נולד הוא דלא מסיק אדעתיה דמחי ליה קצרא ותניגא אין פותחין לו בנולד א"ל יהאי לאו נולד 🛚 הוא דשכיחי אפיקורי דמצערי רבנן יידביתהו דאביי הוה לה ההיא ברתא הוא אמר

636 לקריבאי היא אמרה לקריבה אמר לה תיתסרא הנאתי עלך אי עברת אדעתאי ומינסבת לה לקריבך אזלת ועברת על דעתיה ואינסבא לקריבה אתא לקמיה דרב יוסף אמר ליה אילו הוה ידעת דעברת על דעתך ומנסבא לה לקריבה מי אדרתה אמר לא ושרייה רב יוסף ומי שרי כי האי גוונא יאין והתניא מעשה באדם אחד שהדיר את אשתו מלעלות לרגל ועברה על דעתו ועלתה לרגל ובא לפני רבי יוםי אמר לו ואילו היית יודע שעוברת על דעתך ועולה לרגל כלום הדרתה אמר לו לא והתירו רבי יוםי: בותני יר"א בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבירו שיאכל אצלו יאמר ® לו כל גדר שאני עתיד לידור הוא בטל ובלבד שיהא זכור בשעת הגדר: גמ' וכיון דאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא במל לא שמע ליה ולא אתי בהדיה

חבירו אללו ומדירו דא"ר אליעזר בן יעקבש דנדרי זרוזין הוו והא התם פיו ולבו שוין שרוצה שיאכל עמו חברו ואפי? הכי אמרינן דנדרי זרוזין הוו ושרו ממילא י"ל דלא דמי דאילו התם הענין מוכיח מתוכו שאינו אלא זרוז שאין באכילת חברו אללו קפידא כל כך שבשביל זה ידירנו מנכסיו בדוקא אבל בהאי עובדא דדביתהו דאביי דאיכא קפידא טפי לאביי כי מנסבא לה דביתהו לקריבה ודאי איכא למימר דבדוקא הדירה ולאו לזרוז בעלמא ומש"ה פשיטא לן דלריך פתח ואין הנדר בטל מאליו אדרבה מתמהינן היכי שרינן ליה בהאי פתחא: והיתר גדרים ביחיד מומחה או בשלשה הדיוטות במקום שאין מומחה וכדאמרינן בהדיא בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לו:) אמר רבי חיים בר אבין אמר רב עמרם שלשה מתירין את הבכור במקום שאין מומחה שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם ואמרינן התם שלשה מתירון את הנדר במקום שאין חכם לאפוקי מדרבי יהודה דאמר היתר נדרים בשלשה והוא שיהא אחד מהם חכם במקום שאין חכם חכם כגון מאן אמר רב נחמן כגון אנא פירוש האי אחד מהן חכם דבעי ר' יהודה כלומר שיהא אחד משלשתן חכם כגון מאן ליהוי אמר רב נחמן כגון אנא כלומר דבעי רבי יהודה שיהא אחד מהם גמיר וסביר כגון אנא דגמירנא וסבירנא ואמרינן תו החם ר' יהודה אומר אחד מהן חכם מכלל דהנך כל דהו אמר רבינא דמסברי להו וסברי כלומר חד מינייהו בעינן שיהא גמיר וסביר אבל מרי אע"ג דלא גמירי כיון דכי מסברי להו סברי ומשמע ודאי דחכם דשרי יחידי לר' יהודה דוקא בסמוך דאי בגמיר וסביר בלחוד כרב נחמן סגי א"כ היכי בעי בתלחא שיהא חד מינייהו גמיר וסביר והא מאן דגמיר וסביר בלחודיה שרי נדרא ומה לו להלטרף עם השנים ומאי קאמר אחד מהן חכם במקום שאין חכם דאי בגמיר וסביר סגי בכל מקום שהוא הרי יש בו חכם אלא ודאי ה״ק אחד מהן חכם דהיינו גמיר וסביר במקום שאין חכם דהיינו סמוך דכי אימיה לסמוך לחודיה שרי נדרא. וכיון דלר׳ יהודה בעי׳ סמוך ביחידי לרבנן נמי דמדרבי יהודה נשמע לרבנן דבהאי לא פליגי והכי נמי משמע לן בסוף פ' נערה המאורסה (לקמן עח:) דאמרינן מועדי ה' לריכין מומחה פרשת נדרים אין לריך מומחה אלא אפי׳ ב"ד הדיוטות והא פרשת נדרים ראשי המטוח כתיבי) אמר רב חסדא ואיתימא ר' יוחנן ביחיד מומחה ומשמע דיחיד מומחה דהפרת נדרים דומיא דמומחין דמועדי ה' מה התם בעיא סמוך ה"נ בעיא סמוך זהו דעת הרמב"ן ז"ל. אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ' ו' מהל' שבועות (הלי ה) דחכם מובהק מתיר את הנדרים דלא בעיא סמוך משמע דמפרש הרב ז"ל דהא דאמרי' התם במקום שאין חכם לאו סיומא דמלתא דר' יהודה היא אלא אדרבנן קאי דאמרי שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם דאלמא חכם לחודיה מתיר ומהדרינן כעין אמר מר במקום שאין חכם חכם כגון מאן כלומר כגון מאן מחיר ביחידי ואמר רב נחמן כגון אנא כלומר דגמיר וסביר אלמא כל היכא דגמיר וסביר איהו לחודיה שרי נדרא ואט"פ שאינו סמוך וכבר כתבתי זה בפ"ק (דף ח: ד"ה ושממא) ועוד אכתוב בזה בפרק נערה ולקמן עם:] בס"ד. ושלשה הדיוטות דשרו נדרא כד מסברי להו וסברי סגי דקיי"ל כרבנן דלא בעו שיהא אחד מהן חכם ומיהו בעינן דכי מסברי להו לסברו דג' לרבנן כשנים לרבי יהודה. ומסתברא דהא דאמרינן שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם דמשמע הא במקום שיש חכם אין מתירין משום כבודו של חכם הוא דאיתמר ולכתחלה הוא דלא אבל בדיעבד אשתרי ליה נדרא: פסקא אף הרוצה להדיר אם חבירו. שאוסר כל נכסיו על חבירו אם אינו אוכל עמו יאמר כל נדר שאני עתיד לידור. מפרש בגמרא: גב' ליון דאמר כל נדר וכו' לא שמע ליה ולא אסי לגביה למיכל בהדיה. לפי שכבר יודע המזומן שאין נדר חל עליו שכבר בטלו המזמן. ובדין הוא דהוה מצי לשנויי דאמר מדיר בחשאי כדי שלא ישמע המודר אלא דאכתי לא אתיא ליה מתניתין שפיר דכיון דקתני אף הרוצה משמע דהא נמי משום נדרי זרוזין מותר ולאו משום תנאי שהתנה וא"כ מאי אף ועוד דאי בכי האי גוונא עסקינן היכי תני ובלבד שיהא זכור ובשעת נדרון פשיטא שהוא זכור שהרי בשעת הנדר הוא מתנה:

והוו מלטערי רבנן. והיו נוסעים משמש לצל ומצל לשמש מרוב תוגה שלא היו יודעין לומר דבר פתח לחרטתו: באוכלא דקלרי. כלי שמשימין בו הכובסין בגדיהן: אין פוסחין בנולד. שחין רחוי ליחרע כזה. אבל הני דאמרן דמצטערי רבנן לאו מילתא דנולד הוא: אמר ליה האי גמי שכיחי אפיקורי דמלערי רבנן. כי האי ולא דמי לנולד: מתני' ר"ח בן יעקב חומר חף הרולה להדיר את הבירו שיאכל. שאומר לו קונם שאין אתה נהנה לי אם לא תאכל עמי היינו נמי נדרי זרוזין שאינו מדירו אלא כדי לזרזו שיאכל עמו יאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל: גבו' לא שמע ליה. האי מודר ולא אתי

למיכל בהדיה הואיל והנדר בטל:

 ל) [כל זה ליחא בהרא"ש בפסקיו פ"ט סי" א] אין כאן מקומו וצ"ל לקמן קודם כיון דחוא ההוא קצרא ל"א והוו מלטערי רבק וכו', ני' תוס' ב"ב עד. ד"ה ועכשיון, ג) לחמן סד. ד) ברכות נו. קדושין מה:, ד) ברכות נו. קדושין מה:, ד) [שייך עוד לדף כב:], ו) [מו"ק כד:], ז) [נמדבר ל], ה) [ע"כ שייך לדף כב:], ט) [לחלן במשנה], י) [במדבר ל],

הגהות הב"ח (א) במשנה יאמר כל נדר כל"ל ותיבת לו נמחק:

מוסף רש"י בווכן- ו ש אין פותחין לו בנולד. נדבר שלא היה בעולם נשעת נדרו עדיין ועתידין לבוא לעולם לאמר שנדר